

Krepitev sodelovanja deležnikov pri preobrazbi sistemov daljinskega ogrevanja in hlajenja

REHEATEAST Povzetek za odločevalce št. 2 | Vzpostavitev podpornega upravljanja in vključevanja deležnikov za trajnostno preobrazbo ogrevanja

Na podlagi različnih posvetovanj in raziskav v okviru projekta REHEATEAST, **drugi povzetek za odločevalce** izpostavlja konkretne strukturne ovire in vrzeli v upravljanju, ki so jih prepoznali deležniki v regiji vzhodnega dela Podonavja. Dokument predstavlja proaktivne ukrepe, potrebne za pospešitev preobrazbe sistemov daljinskega ogrevanja in hlajenja (DOH), pri čemer poudarja ključno vlogo sodelovanja deležnikov in izvedbe ciljno usmerjenih ukrepov, prilagojenih potrebam posameznih držav.

Zakaj je sodelovanje deležnikov pomembno

Sistemi DOH postajajo vse pomembnejši za doseganje ciljev evropskega energetskega prehoda in energetske varnosti, tudi v podonavski regiji. Naraščajoči stroški energije, podnebni cilji, zastarela infrastruktura ter potreba po zmanjšanju odvisnosti od uvoženih fosilnih goriv povečujejo pritisk za posodobitev obstoječih ogrevalnih sistemov. Hkrati izkušnje po Evropi kažejo, da uspešna preobrazba DOH ni odvisna le od investicij in novih tehnologij, temveč tudi od **učinkovitega sodelovanja med državnimi organi, občinami, distributerji toplote, investitorji, stanovanjskimi deležniki in porabniki**. Boljše usklajevanje in bolj vključujoče odločanje sta ključna pogoja za pospešitev preobrazbe, zlasti na občinski ravni, kjer imajo lokalni organi osrednjo vlogo pri usklajevanju deležnikov in uvajanju trajnostnih rešitev ogrevanja.

Ključni izzivi upravljanja in izvajanja preobrazbe DOH

Stabilni politični okviri so ključnega pomena

Posvetovanja in analize v okviru projekta REHEATEST potrjujejo, da so predvidljivi in usklajeni dolgoročno usmerjeni okviri ključnega pomena za uspešen razvoj DOH. Čeprav se cilji razogljčenja vse bolj odražajo v nacionalnih strategijah, njihovo izvajanje pogosto ovirajo razdrobljena zakonodaja, prekrivajoče se institucionalne pristojnosti in nezadostno usklajevanje med različnimi ravni upravljanja.

Finančne in regulativne ovire še naprej zavirajo razvoj DOH

Številni projekti DOH so še vedno močno odvisni od javnega financiranja in sredstev EU, medtem ko so zasebne naložbe zaradi regulativne negotovosti in nejasnih dolgoročnih pogojev za naložbe še vedno omejene. Stabilni tarifni sistemi, poenostavljeni administrativni postopki in finančni instrumenti, ki so bolj usklajeni s cilji politike, veljajo za pomembne predpogoje za pospešitev naložb.

Občine so glavni akter, a imajo omejene zmogljivosti

Občine so prepoznane kot ključni akterji pri energetskem načrtovanju, razvoju infrastrukture in komunikaciji z drugimi deležniki, vključno z občani. Vendar občinam pogosto primanjkuje kadrovskega virov, tehničnega strokovnega znanja in finančnih sredstev, kar omejuje njihovo sposobnost za učinkovito vodenje kompleksnih projektov preobrazbe DOH.

Vključevanje deležnikov mora postati bolj sistematično

Sodelovanje med ministrstvi, občinami, distributerji toplote, regulatorji in investitorji pogosto ostaja neformalno in projektno usmerjeno. Krepitev stalnih platform za dialog ter zagotavljanje večje vključenosti stanovanjskih združenj, upravnikov stavb in končnih porabnikov so bistveni dejavniki za izboljšanje upravljanja, podporo razvoju projektov, krepitev zaupanja javnosti in povečanje učinkovitosti izvajanja projektov.

Posebnosti posameznih držav

BOLGARIJA: Politična nestabilnost in institucionalne spremembe pomembno vplivajo na vključevanje deležnikov in kontinuiteto politik.

BOSNA IN HERCEGOVINA: Zaupanje in vključevanje deležnikov ostajata nizka zaradi naveličanosti od posvetovanj pri prejšnjih študijah in šibkega izvajanja reform.

HRVAŠKA: Posodobitev obstoječih sistemov DOH mora imeti prednost pred širjenjem omrežja, pri izrabi virov pa mora biti poudarek na izrabi geotermalne energije..

MADŽARSKA: Subvencije za fosilna goriva in regulirane cene slabijo spodbude za energetske učinkovitost in izrabo obnovljivih virov energije.

ROMUNIJA: Razdrobljeno načrtovanje in šibko usklajevanje med različnimi ravni upravljanja ostajata osrednji sistemski izziv.

SLOVAŠKA: Potrebna sta močnejše medsektorsko usklajevanje in jasnejša strateška opredelitev DOH.

SLOVENIJA: Še vedno obstaja pomemben razkorak med razmeroma močnimi strateškimi okviri in šibkim praktičnim izvajanjem.

SRBIJA: Prehod na obračunavanje na podlagi dejanske porabe je najnujnejši korak za izboljšanje učinkovitosti in vključevanja porabnikov.

Kaj je treba narediti: priporočila za pripravo politik

A Krepitev upravljanja in usklajevanja politik

- Vzpostaviti usklajene dolgoročne okvire za razvoj DOH.
- Izboljšati usklajevanje med energetskimi in podnebnimi politikami ter politikami prenove stavb in prostorskega načrtovanja.
- Ustvariti stalne platforme za dialog med različnimi deležniki.

B Krepitev sodelovanja deležnikov in zmogljivosti občin

- Podpreti občine s tehničnim znanjem in kadri za pripravo projektov.
- Institucionalizirati vključevanje deležnikov v celoten proces načrtovanja in izvajanja projektov.
- Zagotoviti boljše vključevanje stanovanjskih združenj, upravnikov stavb in porabnikov.

C Pospešitev izvajanja projektov in naložb

- Uskladiti finančne mehanizme z dolgoročnimi cilji politik.
- Poenostaviti administrativne postopke in postopke za pridobivanje dovoljenj.
- Pospešiti podporo vključevanju OVE, izkoriščanju odvečne toplote in posodobitvi sistemov DOH.

Danske izkušnje kažejo, da lahko dolgoročno občinsko načrtovanje ogrevanja, stabilni finančni mehanizmi ter tesno sodelovanje med občinami in distributerji toplote bistveno pospešijo posodobitev daljinskega ogrevanja in vključevanje obnovljivih virov energije.

Ključno sporočilo za odločevalce

Posvetovanja in raziskave projekta REHEATEAST potrjujejo, da imajo države vzhodnega dela Podonavja skupno ambicijo po posodobitvi sistemov DOH in zmanjšanju odvisnosti od fosilnih goriv. Hkrati so analize pokazale, da se ovire pri preobrazbi sistemov DOH med državami precej razlikujejo – od regulativnih in finančnih omejitev do šibkega institucionalnega usklajevanja in počasnega izvajanja. Obravnava izzivov, specifičnih za posamezne države, ob hkratni krepitvi upravljanja, stabilnosti politik in sodelovanja deležnikov bo bistvena za pospešitev posodobitve in razogljčenja DOH v regiji. To je treba podpreti s strateškim načrtovanjem ogrevanja, krepitvijo zmogljivosti občin ter hitrejšim uvajanjem rešitev na področju izrabe obnovljivih virov energije in odvečne toplote, z namenom bolj trajnostnega, odpornega in nizkoogljičnega sektorja DOH v celotni regiji.

Več informacij:

Barbara Petelin Visočnik, Institut "Jožef Stefan"
barbara.visocnik@ijs.si

